

Een NSB-burgemeester in Vledder (1942-1945)

Inleiding

Op maandag 6 juli 1942 berichtte het Dagblad van het Noorden – met als kop “Installatie burgemeester van Vledder” het volgende:

“Zaterdagmiddag is te Vledder de nieuwe burgemeester, de heer G.W. Boelems, zoon van den burgemeester van Zuidwolde, op plechtige wijze en onder grote belangstelling geïnstalleerd in een bijzondere raadsvergadering in de zaal van café Boverhof te Vledder. Al vroeg was het druk in de anders zoo stille gemeente. Vooral geüniformeerden zag men veel. Tegen half drie waren de vendels der W.A.¹ uit Zuid-Drenthe en Noord-Overijssel en van de afdeelingen van de Nationale Jeugdstorm uit die streken op de weg naar Frederiksoord opgesteld”. Tot zover de krant.

Wie was Geert Wubbe Boelems? Hij is geboren op 19 september 1916 te Leende (gemeente Vlagtwedde). We weten dat hij – evenals zijn vader – lid was van de N.S.B.² Voor zijn aanstelling als burgemeester van Vledder was hij ambtenaar ter gemeentesecretarie te Zuidwolde, waar zijn vader burgemeester was.³ Boelems was ongehuwd. Hij werd als 25-jarige “Neerland’s jongste burgemeester”. Daarvoor moest hij wel de speciale “cursus” voor burgemeesters volgen. Hij zakte overigens voor het examen. Dit belette hem echter niet later zelf les te geven ...

In Vledder woonde hij aan het adres Vledder, Vledderveld 106a, nu Vledderweg 29. Hij was – zoals de woningkaart vermeldt – kostganger bij de weduwe mevrouw L. Boterman-Zondergeld. Over andere woonadressen later meer.

Een zomerse dag

Het was die zaterdag 4 juli 1942 een prachtige zomerdag. De temperatuur zou oplopen tot bijna dertig graden. Het was bovendien druk in het dorp Vledder. Vooral veel mensen die sympathiseerden met de Duitsers, maar ook dorpingen uit de gemeente kwamen op de festiviteiten af. Er was wel wat te beleven. Of die laatsten nu veel

Burgemeester G. Boelems inspecteert de W.A. Rechts naast hem commandant L. Pol te Ruinerwold. Achter hem (in 't midden) de gevolmachtigde van den Leider in de Noordelijke provinciën Jb. Maarsingh te Stadskanaal. Bij de daarop volgende groep ziet men links de Districtsleider van Drenthe, G. Dieters te Annerveen (Foto's Van Buiten)

sympathie voor de Duitsers hadden is maar de vraag. Uit verhalen en overlevering weet men dat de sympathie voor de NSB in het dorp Vledder niet groot was.

Voorafgaand aan zijn installatie inspecteerde de nieuwe burgemeester, met aan zijn zijde de commandant van de W.A. Zuid-Drenthe, de heer L. Pol uit Ruinerwold, de opgestelde formaties van de W.A. en de Jeugdstorm aan het begin van de Vledderweg, op de achtergrond het schoolplein, nu de Tippe (zie foto).

De installatie

In een met NSB-vlaggen versierde zaal Boverhof vond onder aanwezigheid van veel genodigden de installatie van de nieuwe burgemeester plaats. De gemeentesecretaris Lucas Schumer las het benoemingsbesluit voor.

Hierna sprak wethouder Hartsuiker de heer Boelems in sobere bewoordingen toe: *“De omstandigheden zijn zodanig dat ik kort kan zijn. Ik zeg u mijn medewerking toe en hoop dat wij de belangen van de bevolking van Vledder op vreedzame wijze kunnen bevorderen”*. Vervolgens hing hij de nieuwe burgemeester het ambtsketen om.

Toen kreeg burgemeester Boelems het woord om zijn installatierede uit te spreken. Het voert te ver deze rede volledig op te schrijven. Ik beperk mij tot een paar belangrijke passages.

Hij begon met een bijzonder welkomstwoord aan de heer Van Wegner, vertegenwoordiger van den *Beaufragte*⁴ in Drenthe. *“In uw aanwezigheid zie ik een verbondenheid tusschen den Duitschen en Nederlandsche Nationaal-Socialisten”* Vervolgens heette hij nog welkom: de heer Dieters, districtsleider van de N.S.B. voor Drenthe, de heer H. Woudman, kringleider van de N.S.B. voor Zuid-Drenthe, boerenleider

Installatie van den burgemeester van Vledder

Burgemeester G. W. Boelems van Vledder tijdens zijn rede tot de bevolking zijner gemeente. Links de Wethouder-loco-burgemeester Hartsuiker, rechts gemeente-secretaris Schumer.

Boele Geerts, directeur Meelker van den Winterhulp,⁵ tal van collega-burgemeesters uit Drenthe en Noord-Overijssel en personeel van de gemeenten Vledder en Zuidwolde.

Daarna sprak hij de volgende woorden: *“Allereerst wil ik mijn diepen dank uitspreken aan de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied en mijn leider Anton Mussert en de andere autoriteiten, die door deze benoeming het vertrouwen in mij hebben gesteld om mij aan het hoofd van deze gemeente aan te stellen”*.

Kort daarna zegt hij: *“Dat een Nationaal-Socialist aan het hoofd van de gemeente wordt aangesteld zal voor de bevolking en mij consequenties medebrengen”*.

Voldoende boerenbloed in d'aderen was voor de nieuwe burgervader belangrijk. Hij vervolgde: *“De gemeente Vledder is een uitgesproken agrarische gemeente met daarnaast nog een uitstekend geoutilleerde tuinbouwschool, waarvoor misschien een buitengewone schoone toekomst is weggelegd en ik prijs mij gelukkig, dat mijn stamboom mij heeft aangetoond dat al mijn voorouders vanaf 1544 boeren waren, steeds op dezelfde boerderij in hetzelfde dorp hebben gewoond en mijn vader nog vier jaar*

boer is geweest. Hieruit meen ik te mogen concluderen, dat ook door mijn aderen voldoende boerenbloed zal stroomen om mij één te weten met U en de Levenswet van bloed en bodem te kunnen aanvoelen, niet alleen, doch ook dit ten grondslag zien gelegd aan het beleid, dat straks door mij gevoerd zal worden.”

Even later sprak hij zijn teleurstelling uit over het geringe aantal aanwezige inwoners van Vledder. *“Gemeentenaren van Vledder het spijt mij dat Gij mij niet in de gelegenheid hebt gesteld om een groot deel van Uw gemeenschap hier op deze installatie recht in de oogen te kunnen zien.”*

Hij eindigde zijn installatierede met het devies van de Jeugdstorm: *“In Godsvertrouwen alles voor het Vaderland.”*

Op de grote weide achter café Boverhof gaf daarna een groep agrarische jongeren

onder leiding van de heer Sweers daarop verschillende volksdansen en liederen ten beste (zie foto).

De groep agrarische jongeren voerde volksdansen uit toen Nederlands jongste burgemeester, de heer G. W. Boelems, in Vledder werd geïnstalleerd
Van Sulten-Pax Holland 22

Zijn burgemeesterschap (1943-1945)

Zijn naam valt niet of nauwelijks te vinden in krantenartikelen uit die periode. Vandaar dat ik mij beperkt tot de gerechtelijke uitspraken. Wel wordt zijn naam genoemd bij een rechtszaak van een (beruchte) N.S.B.'er uit de gemeente Vledder (M.F.v.d.W.). In die rechtszaak wordt gezegd dat Boelems niet inging op zijn mededelingen over wapendroppings, waarna Boelems bij deze man, die wordt omschreven als “een verraderlijk heerschap”, in ongenade viel.

De bevrijding

Op 12 april 1945 wordt Vledder bevrijd. Het gaat dan snel. Boelems wordt door de Binnenlandse Strijdkrachten gearresteerd en overgebracht naar het Huis van Bewa-

ring in Assen. In de Staatscourant van 26 november 1945 wordt hij per 13 april 1945 uit zijn functie ontheven. Burgemeester Jonkheer Rudolf Otto van Holthe tot Echten keert terug, na vanaf 14 juli 1942 te zijn gegijzeld in Haaren (NB).

De rechtszaak (1949)

Het duurt nog tot mei 1949 wanneer de het Bijzonder Gerechtshof te Assen tot een eis komt van twaalf jaar met aftrek. Wat wordt hem o.a. ten laste gelegd, hij:

- schreef een brief aan de Sicherheitsdienst over het werk van voormalige Nederlandse officieren die zich met ondergrondse activiteiten bezig hielden⁶;
- bracht rapporten uit over “collega’s” en artsen;
- zond aan de *Beaufragte* te Assen lijsten van personen die zich naar zijn mening voor de arbeidsinzet in aanmerking kwamen;
- rapporteerde aan het commissariaat van niet-commerciële verenigingen en stichtingen over diverse verenigingen, waarbij hij liquidatiebesluiten uitreikte en beslagleggingen uitvoerde.

De President van het Gerechtshof, mr. Maarssen, gaf nog een stevige reprimande. “*Uw optreden als burgemeester had soms meer weg van de uitsmijter van een nachtkroeg*” zo gaf mr. Maarssen te kennen en daarmee doelde de President van de rechtbank op het feit dat de burgemeester enkele keren eigenhandig, en niet bepaald zachtzinnig, gemeenteambtenaren uit het raadhuis verwijderde. Een keer was hem dat slecht bekomen want voordat de agressieve burgervader goed en wel tot de ontdekking was gekomen dat zijn klap, welke was bedoeld als geste om het standsverschil op niet te miskennen wijze duidelijk te maken aan het verstand “ener braven boerenzoon”, doel had gemist, vormde hij de onderliggende partij in de gewijde ruimte van ’s burgemeesters werkkamer, zo kunnen we lezen.

De advocaat-fiscaal, Jhr. Mr. de Ranitz, had evenwel waardering voor de rondborstigheid waarmee verdachte de ten laste gelegde feiten bekende. Hij nam bij zijn eis van twaalf jaar met aftrek als verzachtende omstandigheid in aanmerking dat Boelems het slachtoffer werd van diens eigen punctualiteit en ijdelheid om alles schriftelijk vast te leggen.

Een maand later volgt het vonnis. Boelems wordt veroordeeld tot negen jaar gevangenisstraf met aftrek, ontzetting uit het recht openbare ambten te bekleden en ontzetting uit het kiesrecht.

Na zijn vrijlating

Begin 1951 wordt hij – na bijna zes jaar te hebben gezeten – wegens goed gedrag vrijgelaten. Korte tijd woont hij in Assen, waarna hij aan het eind van 1951 verhuist naar Staphorst. Hij wordt verzekeringsinspecteur bij de Onderlinge Verzekerings-

Heden overleed geheel
onverwacht onze lieve
man en vader

**GEERT WUBBE
BOELEMS**

op de leeftijd van 52 jaar.

Uit aller naam:

E. S. Boelems-de Rooy

Bilthoven, 15 nov. 1968

Paulus Potterlaan 12

De crematie heeft dins-
dag 19 nov. te Velzen
plaatsgevonden.

maatschappij Eigen Hulp. Een paar jaar later wordt hij hoofdvertegenwoordiger bij de Chocoladefabriek Donkers N.V. in Dieren. Op latere leeftijd kreeg Boelems in Bilthoven een relatie met de weduwe van E.S. van Rooy, die een dochter had. Voor de wet was Boelems ongehuwd. Echter, Mevrouw de Rooij schrijft in de overlijdensadvertentie toch: "Uit aller naam: E.S. **Boelems-de Rooy**. Boelems overleed op 15 november 1968 op de jonge leeftijd van 52 jaar.

Tiemen Stuiver

¹ *Weerbaarheidsafdeling van de N.S.B. (1932-1945).*

² *Nationaal-Socialistische Beweging (politieke beweging 1931-1945).*

³ *Kort daarna werd hij burgemeester van Assen.*

⁴ *Op landelijk niveau had Seyss-Inquart de Generalkommissare onder zich, op provinciaal niveau waren dit de Beaufragten. Daarnaast hadden de steden Amsterdam en Rotterdam een eigen Beaufragte. De taak van deze functionarissen was toezicht houden op het openbaar bestuur en het economisch leven. Daarnaast hielden zij zich bezig met het nazificeren van de publieke opinie. Provinciale en gemeentebesturen moesten hun belangrijkste beslissingen aan de Beaufragte meedelen. In Drenthe was dat Heinrich O.A.E. Sellmer (na afloop van de raadsvergadering was hij aanwezig bij de daarop volgende festiviteiten).*

⁵ *De stichting Winterhulp Nederland werd op 22 oktober 1940 door rijkscommissaris Seyss-Inquart opgericht met o.m. als doel de minder bedeeden onder de bevolking tijdens de wintermaanden een extraatje te geven, want onder het Nationaal-Socialisme kon en mocht niemand het slecht hebben. Deze door de Duitsers opgerichte stichting werd vanaf het begin als omstreden ervaren. Aanvankelijk kregen Joden ook steun, maar die hulp stopte al snel.*

⁶ *Deze brief leidde tot onderzoek door de Duitsers doch had geen gevolgen voor de betrokkenen.*

Bronnen:

** Nieuwsblad van het Noorden (m.i.v. 2002 Dagblad van het Noorden), * Drentsch dagblad: officieel orgaan voor de provincie Drenthe, * Provinciale Drentsche en Asser Courant, * Twentsch Dagblad Tubantia, * Leeuwarder Courant, * Centraal Bureau voor Genealogie, * Archief gemeente Westerveld*